



Pirmais sarunu vakars

## MUZEJU PUBLIKĀCIJAS: KRĀJUMS, PĒTNIECĪBA, INTERPRETĀCIJA

---

Dr. hist. Mārtiņš Kuplais

KAM VAJADZĪGS KATALOGS?

Austra Ziļicka BRĪVDABAS MUZEJA  
KRĀJUMA KATALOGS "PIENA TRAUKI"

Līga Miklaševiča "PIENA DARBI" —  
BRĪVDABAS MUZEJA  
MUZEJPEDAGOĢISKĀ PROGRAMMA

Sarunas vada Una Sedleniece

---

RĪKO:



ATBALSTA:





# BALTIJAS MUZEOLOGIJAS VEICINĀŠANAS BIEDRĪBA

- **Biedrības mērķis:** muzeoloģiskās domas veicināšana Baltijas valstīs.
- **Biedrības uzdevumi:**  
muzeju speciālistu un plašas sabiedrības izglītošana par muzeju būtību, darbību un attīstību;
- muzeoloģisko atziņu integrēšana Baltijas valstu profesionālajā vidē;
- profesionālas sadarbības veidošana starp Baltijas un citu valstu muzeoloģijas speciālistiem un entuziastiem;
- saiknes stiprināšana starp sabiedrību un muzejiem.





www.bms.edu.lv



BALTIC MUSEOLOGY SCHOOL 2014

"HOW MUSEUMS COMMUNICATE  
WITH THEIR PUBLICS – VISIBLE AND INVISIBLE"  
8-14 JUNE 2014. HAAPSALU, ESTONIA

**HOME**

**PROGRAMME**

*Courses offered this year*

**HOW TO APPLY**

*Details and application forms*

**LECTURERS**

*This year's lecturers*

**ACADEMIC RESOURCES**

*Download course material*

**F.A.Q**

*Your questions answered*





## Par muzeoloģiju Latvijā un pasaulē

◦ [LAT](#) [ENG](#) [PVC](#)

Baltijas Muzeoloģijas skola

Par biedrību

Muzeoloģiskā doma Latvijā

Muzeoloģiskie izdevumi

Diskusijas

### [Par vajadzību pēc „heritoloģijas” un „mnemozofijas” muzeju terminoloģijā](#)



Lai arī termini "heritoloģija" un "mnemozofija" šķiet pasveši un netiek bieži un globāli lietoti, stāsts par to veidošanas vēsturi un iemesliem tomēr var būt gana interesants un nozīmīgs. Publicējam **Ilzes Knokas** referātu, kas nolasīts Latvijas Kultūras akadēmijas starptautiskajā zinātniskajā konferencē „Kultūras krustpunkti 2013” pagājušā gada 1. novembrī. Referāts PDF formātā ērti [lejuplādējams un izlasāms arī šeit](#).

## Muzeju terminu

[skaidrojošā vārdnīca](#)

[Tweets by @muzeologija](#)

## BMVB galerija







Pirmais sarunu vakars

## MUZEJU PUBLIKĀCIJAS: KRĀJUMS, PĒTNIECĪBA, INTERPRETĀCIJA

---

Dr. hist. Mārtiņš Kuplais

KAM VAJADZĪGS KATALOGS?

Austra Ziļicka BRĪVDABAS MUZEJA  
KRĀJUMA KATALOGS "PIENA TRAUKI"

Līga Miklaševiča "PIENA DARBI" —  
BRĪVDABAS MUZEJA  
MUZEJPEDAGOĢISKĀ PROGRAMMA

Sarunas vada Una Sedleniece

---

RĪKO:



ATBALSTA:





Izdevumā raksturota piena glabāšanas un pārstrādes priekšmetu kolekcija Latvijas Etnogrāfiskā brīvdabas muzeja krājumā, vienlaikus iezīmējot piensaimniecības vietu tradicionālās kultūras kopainā 19. gs.–20. gs. pirmajā pusē.

Katalogā ietverti visi specifiskie piena glabāšanas un pārstrādes priekšmeti ar detalizētiem aprakstiem un fotoattēliem. Līdzās piena glabāšanas un pārstrādes priekšmetu kolekcijas raksturojumam izdevumā atspoguļots arī piena pārstrādes process no slaukšanas līdz gatavam produktam.

Sis izdevums domāts gan muzeju un vēstures profesionāļiem, gan interesentiem, kas vēlas iepazīties ar nozīmīgu un aizraujošu tradicionālā dzīvesveida jomu – piena glabāšanu un pārstrādi.

LATVIJAS ETNOGRĀFISKAIS BRĪVDABAS MUZEJS

PIENA TRAUKI

Piena glabāšanas un pārstrādes priekšmeti

LATVIJAS ETNOGRĀFISKAIS  
BRĪVDABAS MUZEJS



# PIENA TRAUKI

Piena glabāšanas un  
pārstrādes priekšmeti

2011

18. maijs - 3. jūlijs T-Sv. 10-17

Brīvības gatve 440

Latvijas Etnogrāfiskā brīvdabas muzeja izstāde



„piens traukos”







## Piena pārvērtības / Milk transformations

By The Ethnographic Open-Air Museum of Latvia · Updated over a year ago · Taken at The Ethnographic Open-Air Museum of Latvia

No 12. līdz 16. martam katru dienu informēsim par notikumiem eksperimentā „Piena pārvērtības”, kas norisināsies muzeja Pasienes sētā. Dienu pa dienai tiks reproducēts Latgalē raksturīgais piena pārstrādes process ar raudzēšanu māla podos, krejošanu, rūgušpiena un krējuma karsēšanu krāsnī un biezpiena presēšanu speciālajā siera spiedē. Eksperimentā piedalīsies un to dokumentēs Māras Muiznieces mākslas skolas audzēkņi. /

We will inform about the events of the experiment "Milk

transformations", taking place at The Ethnographic Open-Air Museum of Latvia on March 12-16. Day by day a typical Latgalian milk fermentation process will be reproduced with the fermentation in clay pots, the skimming, the heating curdled milk and cream in the oven and the making cottage cheese in a special cheese press. Students of the Mara Muizniece Riga School of Art will participate and document the experiment.



# Piens uz lūpām



Māras Muižnieces Rīgas Mākslas skolas  
absolventu darbu izstāde

Latvijas Etnogrāfiskā Brīvdabas muzeja  
Saiešanas namā, Brīvības gatvē 440, Rīgā  
24.05. - 22.06.2012.

Atklāšana 24.05., plkst.18.00



MĀRAS MUIŽNIECES  
RĪGAS MĀKSLAS SKOLA

info: 29613359





Piena devēji



Piena glabātāji



Piena avoti



Piena dzērcēji



# PIENA TEKA

Māras Muižnieces Rīgas Mākslas skolas

**AUDZĒKŅU DARBU IZSTĀDE**

LATVIJAS ETNOGRĀFISKAJĀ BRĪVDABAS MUZEJĀ

Rīgā, Brīvības gatvē 440

**14.09. - 14.10.2012.**



MĀRAS MUIŽNIECES  
RĪGAS MĀKSLAS SKOLA









## Ingas Gailes prozas lasījums Piena ceļi 12

### SAISTĪTIE RAKSTI

*Dirty Deal Teatro* tiek iestudēts sieviešu tiesību  
variantā *Trauki*

Nepietiek laika izlasīt ziņu līdz galam? x







Ielūdzam  
uz izglītības programmas  
"Piena darbi"  
nodarbību

š.g.14.decembrī plkst.12:00  
Brīvdabas muzeja  
"Lurķos"





Izdevumā raksturota piena glabāšanas un pārstrādes priekšmetu kolekcija Latvijas Etnogrāfiskā brīvdabas muzeja krājumā, vienlaikus iezīmējot piensaimniecības vietu tradicionālās kultūras kopainā 19. gs.–20. gs. pirmajā pusē.

Katalogā ietverti visi specifiskie piena glabāšanas un pārstrādes priekšmeti ar detalizētiem aprakstiem un fotoattēliem. Līdzās piena glabāšanas un pārstrādes priekšmetu kolekcijas raksturojumam izdevumā atspoguļots arī piena pārstrādes process no slaukšanas līdz gatavam produktam.

Sis izdevums domāts gan muzeju un vēstures profesionāļiem, gan interesentiem, kas vēlas iepazīties ar nozīmīgu un aizraujošu tradicionālā dzīvesveida jomu – piena glabāšanu un pārstrādi.

LATVIJAS ETNOGRĀFISKAIS BRĪVDABAS MUZEJS

PIENA TRAUKI

Piena glabāšanas un pārstrādes priekšmeti

LATVIJAS ETNOGRĀFISKAIS  
BRĪVDABAS MUZEJS



# PIENA TRAUKI

Piena glabāšanas un  
pārstrādes priekšmeti



## SATURS

|                                               |     |
|-----------------------------------------------|-----|
| PRIEKŠVārds .....                             | 5   |
| Jēdzienu skaidrojums.....                     | 8   |
| Saīsinājumi.....                              | 10  |
| Piena trauki.....                             | 11  |
| Piena slaukšana.....                          | 12  |
| Piena kāšana .....                            | 14  |
| Piena nostādināšana un krejošana.....         | 17  |
| Krejuma glabāšana .....                       | 37  |
| Sviesta kulšana .....                         | 57  |
| Sviesta tālākā apstrāde.....                  | 84  |
| Piena raudzēšana un biezpiena gatavošana..... | 97  |
| Siera gatavošana .....                        | 100 |
| Milk vessels .....                            | 105 |
| Молочная посуда .....                         | 108 |

## KATALOGS

Piena trauki Latvijas Etnogrāfiskā  
brīvdabas muzeja krājumā

|                                     |     |
|-------------------------------------|-----|
| Kāstuves .....                      | 16  |
| Karotes .....                       | 20  |
| Piena dzesētājs.....                | 23  |
| Separatori.....                     | 29  |
| Koka ķērnēs .....                   | 38  |
| Māla ķērnēs .....                   | 45  |
| Stāvās sviesta ķērnēs .....         | 59  |
| Kuļkastēs .....                     | 65  |
| Mucveida ķērnēs ar spārniņiem ..... | 70  |
| Kuļmucas .....                      | 77  |
| Sviesta šūpuļi.....                 | 82  |
| Sviesta spiedes.....                | 85  |
| Sviesta zīmoģi.....                 | 88  |
| Sviesta veidnes (ar dēģti).....     | 91  |
| Sviesta veidnes (atveramas).....    | 95  |
| Siera gatavošanas priekšģeti.....   | 104 |

## Sviesta šūpuļi

173. BDM 505



Ap 20. gs. sākumu.  
Forma: Elipsveida tvertne veido uz koka karkasa uzstāta skārda loksne.  
Dibens: Tvertnei divi elipsveida dibeni – divdaļīgs un trīsdāļīgs.  
Šķēršļi: -  
Vāks, atvere: Virspusē taisnstūrveida atvērums. Trūkst vāka.  
Stāps: -  
Kulšanas mehānisms: Katrā pusē ir viens augšup virzīts koka rokturis.  
Tvertnes galos ir metāla izvirzījumi – asis iekāršanai statīvā. Sviests kujams ar svārstveida kustībām.  
Paniņu caurums, tapa: -  
Krāsojums: -  
Statīvs: Trūkst statīva.  
Kop. plat. (ar asīm) – 79 cm, gar. – 83 cm, kop. h – 90,5 cm;  
vertne: plat. – 55 cm, h – 53 cm; atvērums: 15,5 x 48,5 cm

174. BDM 4253



Kurzeme, Kuldīga, Sātiņi. Ap 19. gs. beigām. Naglota garena dēļu kaste.  
Katrā malā veidota no viena dēļa, izņemot augšmalu, kuru veido vairāki dēļi.  
Katrā tvertnes galā pienagliots viens koka rokturis, kas izvirzīts abās tvertnes pusēs. Kastes virspusē kvadrātveida atvērums. Vienkoka kvadrātveida vāks ar pienagliotu un pietapotu līstes rokturi. Kastes vienā galā paniņu caurums ar tapu. Trūkst statīva.  
Kop. gar. (ar rokturiem) – 73 cm, kop. plat. (ar rokturiem) – 49 cm,  
kop. h (ar vāku un rokturi) – 25 cm;  
vertne: gar. – 67,5 cm, plat. – 29,5 cm, h – 20 cm;  
atvērums – 19 x 19 cm; vāks – 23 x 25 cm;  
paniņu cauruma d – 3,5 cm; tapas gar. – 13,5

175. BDM 4509



Zemgale, Jēkabpils, Sēpils. Ap 20. gs. sākumu. Pie pamatnes pienagliots taisnstūrveida sāndžijas lokveidā ielastī galdīti. Sāndžijem katrā galā divi metāla savīcējslēpļi un viens koka stienis – rokturis šūpošanai. Virsējo plakni veido četri sāndžijem pienaglioti dēļi. Virspusē vienkoka vāks ar šķērsdēļu rokturi. Dibenā paniņu caurums. Sāndžijem katrā apakšējā stūrī ieskrūvēts metāla riņķis. Riņķos aiz āķiem šūpuļis iekārts statīvā. Trūkst viena āķa. Krusta kāju statīvs, savīkts ar trīs koka šķērsliem.  
Kop. gar. – 98 cm, kop. plat. – 68,5 cm, kop. h – 115 cm;  
vertne: gar. – 98 cm, plat. – 39 cm, h – 41 cm;  
atvērums 21 x 39 cm

176. BDM 5571



Vidzeme, Valka, Lejasleims. Ap 20. gs. sākumu.  
Elipsveida galdīti tvertne, veidota no divām divdaļīgām ovalām horizontāli izstieptām sānu malām, kas iestiprinātas galdīti grupās. Tvertnes virsējās galdītes riņķveida atvere. Trūkst vāka. Divas kniedētas dzelzs stīpas. Dibenā paniņu caurums. Katrā sānmalā ir divi dzelzs riņķīši iekāršanai statīvā. Trūkst statīva.  
Gar. – 88,5 cm, plat. – 37 cm, h – 35 cm; atvērums d – 15,5 cm.

## Kulmucas

Vidzeme, Valka, Lejasleims. 1920. gadā.  
Forma: Rotējošā galdīti muca.  
Dibens: Vienkoka dibens ar plāksnveida metāla atsvaru.  
Šķēršļi: -  
Vāks un aizdare: Apmērs vienkoka vāks, vāka centrā apaļš stiklīgs, no tā sānis neliels caurumiņš ar nolauztu tapu. Vāka aizdare – trīs savīcējskrūves.  
Stāps: Mucu apļot sešas kniedētas dzelzs stīpas.  
Paniņu caurums, tapa: -  
Griešanas mehānisms: Mucā katrā sānā ar četrām skrūvēm piekniedēts sānis vērst metāla stienis – ass. Viena no asīm pāriet kloķī; kloķim pievienots vertikāls metāla stienis, kuram galā augšup vērst koka rokturis, bet kloķim apakšā pievienota koka pamina. Tādējādi muca darbināma ar paminu un rokturi vienlaikus.  
Krāsojums: -  
Statīvs: Koka, četrkāju „A” veida statīvs ar astoņiem šķērsliem.  
Kop. h – 104 cm, kop. plat. – 75 cm, kop. gar. – 63 cm;  
muca: h – 52 cm, d – 28 cm; stiklīga d – 4,2;  
statīvs: gar. – 75 cm, plat. – 56 cm, h – 83 cm



BDM 5532 161.

Vidzeme, Valka, Lejasleims. 1920. gadā.  
Rotējošā galdīti tvertne ar sašaurinātu augšu. Četrdaļīga koka dibens.  
Trūkst vāka. Vāka aizdare – četras savīcējskrūves. Tvertnei apļot četras kniedētas dzelzs stīpas. Lejasdaļā caurums ar koka tapu. Tvertnei katrā sānā ar sešām kniedēm iestiprināts sānis vērst metāla stienis – ass. Viena no asīm pāriet kloķī; kloķim pievienots vertikāls koka stienis – rokturis. Stieplem apakšā pievienota koka pamina. Tādējādi muca darbināma ar paminu un rokturi vienlaikus. Ass balstās uz „A” veida četrkāju koka statīva un papildu nostiprināts ar izliektu metāla plāksnīti virs katras ass. Nekustīgi vertikālā stāvoklī tvertnei notur metāla kramplītis. Statīvs izjaukams, ja nepieciešams atdalīt no tā kujamo tvertni.  
Kop. h. (stāvoklī, kad kujamais notīkots ar kramplīti) – 121 cm,  
kop. plat. – 70 cm, kop. gar. – 74 cm;  
tvertne: h – 55 cm, d (augšā) – 37 cm, d (pamatne) – 48 cm,  
statīvs (bez paminas): gar. – 56,5 cm, plat. – 65 cm, h – 70 cm



BDM 5537 162.

Vidzeme, Smiltēnes pag. 1920. gads.  
Galdīti muca, nedaudz vāderaina. Trīsdāļīga koka dibens. Trūkst vāka.  
Vāka aizdare – divas savīcējskrūves – trūkst uzgriežņu. Tvertnei apļot sešas kniedētas dzelzs stīpas. Mucas centrā caurums, kas aizbāzts ar tapu – iespējams, paniņu caurums. Mucā cauri izvadīta dzelzs ass. Asij no ārpusē perpendikulāri mucas stīpām apkalums. Vienā mucas sānā ass pāriet kloķī. Kloķim trūkst roktura. Trūkst statīva.  
Kop. h – 77 cm, kop. plat. (ar asi un kloķi) – 92 cm,  
h (mucā) – 68,5 cm, d (mucas galā) – 42 cm, d (mucas vidū) – 47 cm



BDM 23443 163.





# NACIONĀLĀ MUZEJU KRĀJUMA KOPKATALOGS

[Pieslēgties](#)
[Reģistrēties](#)

## ➤ KAS IR KOPKATALOGS?

LV

EN

RU

DE

Priekšmeti  
muzeju  
krājumā

5 998 646

Priekšmeti  
NMKK

829 133 (13.82%)

☒ Priekšmetus
 ☐ Muzejus
 ☐ Izstādes

☐ Meklēt datnes saturā

Gustavs Klucis

MEKLĒT

➤ [Izvērstā meklēšana](#)

Pārlūkot pēc:

➤ [priekšmeta tipa](#)➤ [muzejiem](#)➤ [muzeju grupām](#)➤ [kolekcijām](#)➤ [kolekciju grupām](#)

Meklēt arī  
[www.kulturaskarte.lv](http://www.kulturaskarte.lv)



MUZEJU NAKTS  
2014


[Lietiskie priekšmeti](#)


Pods  
BLNM-5677

➤ [vairāk](#)
[Rakstiskie priekšmeti](#)


Apsveikums  
LUM 3922

➤ [vairāk](#)
[Tēlojošie priekšmeti](#)


Glezna "Sena mednieku  
pils"  
BLNM-3805

➤ [vairāk](#)
[Audio-vizuālie un IT  
priekšmeti](#)


Fotonegatīvs  
KVMM 1104 PG

➤ [vairāk](#)
[Dabas priekšmeti](#)


kūdras veidnis  
VNM 771

➤ [vairāk](#)
[Muzeji kartē](#)

[Nosūtīt kartiņu](#)

[Manas izlases](#)

[Aplūkot izstādes](#)


Kultūras informācijas sistēmu centrs © 2013



IEGULDĪJUMS TAVĀ NĀKOTNĒ

